ساعی، عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

درسال انتخابات باید گفت‌وگوهای جدی دانشجویی شکل بگیرد

● باید به مدیران فرهنگی قدرت ریسک بدهیم ● امیدواریم تا کمتر از یک‌سال آینده آیین‌نامه ارتقا تصویب شود

ابوالفضل مظاهری
دبیر گروه دانشگاه

«فرهیختگان» روز خبرنگار امسال میزبان چند چهره دانشگاهی بود. محمدحسین ساعی، رئیس دانشگاه سوره و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی یکی از این میهمانان بود که در حاشیه بازدیدش از تحریریه روزنامه دقایقی به گفت‌وگو با خبرنگاران گروه دانشگاه نشست. ساعی در این فرصت به سوالاتی درخصوص وضعیت دانشگاه سوره و آخرین تصمیم‌گیری‌های شورا در حوزه سیاست و نحوه ارزیابی‌اش از بخش علم و فناوری لایحه برنامه هفتم توسعه را تشریح کرد. مشروح گفت‌وگو با او را در ادامه می‌خوانید.

111

اگر موافق باشید از فضای دانشگاه سوره شروع کنیم و سپس به تحولات آموزش عالی بپردازیم. اخیرا شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوبه‌ای درخصوص دانشگاه سوره داشت که براساس آن مصاحبه بخشی از فرایند جذب دانشجوی این دانشگاه خواهد شد. ماجرای این مصوبه چیست؟

برخی می‌گفتند که چرا شورا این موضوع را مصوب کرده است. دلیلش این است که چون اساسنامه اول ما مصوب شورا بوده، اگر می‌خواستیم مصوبه یا تغییری هم بگیریم، باید به آنجا می‌بردیم. دانشکده رفاه هم به این صورت است. دانشگاه ادیان و مذاهب نیز همین است. ما ابهامی داشتیم که فکر می‌کردیم ابهام نیست. اما مساله مصاحبه نیاز شد و سازمان سنجش نمی‌پذیرفت و می‌گفت تا مصوبه نیاورید، من زمینه کار را فراهم نمی‌کنم. یک‌سال طول کشید تا مصوب شد.

به کنکور امسال می‌رسد؟

تلاش می‌کنیم این اتفاق بیفتد.

مصوبه اخیر به اتفاقاتی که سال تحصیلی گذشته در برخی دانشگاه‌ها مثل دانشگاه سوره افتاد، مربوط می‌شود؟

خیر، ما از قبل دنبالش بودیم. ایده‌ای وجود داشت که به دلایلی مصاحبه و بچه‌ها به صورت عمومی به سوره بیایند. من اولین بار اردیبهشت ۱۳۹۹ بود که عضو شورا نبودم به‌عنوان رئیس دانشگاه به آقای عاملی، دبیر دانشگاه، مراجعه کردم. در زمستان ۱۳۹۸ با آقای خدایی در سازمان سنجش صحبت کردم و ایشان گفتند که من نمی‌توانم گزینش بدهم و شما باید مصوبه شورا را بیاورید. من هم از اردیبهشت ۱۳۹۹ شروع کردم و در ۱۰ مرداد ۱۴۰۲ رئیس‌جمهور مصوبه را امضا کردند.

چرا این ایده شکل گرفت؟

دانشگاه سوره ماموریت خاصی دارد و با گزینش افراد را وارد یک نظام نمی‌کند و بر این اساس عمل می‌کند. اساسنامه سوره در مقدمه تکلیف دارد که اینجا دانشگاهی خاص با ماموریتی خاص است، ولی الزاماتش را فراهم نکرده است. ما نه‌تنها گزینش را می‌خواستیم، بلکه می‌گفتیم سیستم آموزش اینجا هم باید کمی تفاوت داشته و خاص باشد تا ما بتوانیم آدم‌هایی متناسب با اهداف را تامین کنیم.

تغییرات دیگری هم در روند آموزشی دانشگاه خواهید داشت؟

دنبالش هستیم اما کار سختی است؛ باید بتوانید دانشگاهی هنری با منابع خاص و شیوه‌های آموزشی خاص را طوری ارائه کنید که مدرک‌آموزی داشته باشد و مسائل ریکردی هم را هم آموزش دهد. الان افرادی که در مسیر آموزش هنر قرار می‌گیرند، از محیط عمومی که یک آسانسور مسلمان باید بداند، خیلی آگاه نمی‌شوند، باید محیطی ایجاد کنیم که خانواده‌های مذهبی هم برای فرستادن بچه‌هایشان به دانشگاه هنر راغب شوند.

نقلی بعد از دیدار رهبر انقلاب با مدیران و مسئولان سازمان تبلیغات مطرح شد مبنی بر اینکه ایشان گلایه‌ای نسبت به دانشگاه سوره و خروجی آن مطرح کردند و نیاز دارند دانشگاه به‌صورت فعال‌تری، ورودی حوزه هنری را تامین کند و اساسا تربیت کننده نیرو باشد. این صحبت درست است؟

تقریبا درست است، چون من تعابیر دقیق رایداده نیست اما این ویدیوکدی بود که ما هم داشتیم و قبل از آن دیدار یک دور با مدیران سازمان تبلیغات از صبح تا عصر جلسه داشتیم؛ اینکه گزارش بدهند و من هم روی این نکته تاکید داشتم. آن موقع در جلسه گفتم دانشگاه سوره چهار راهبرد دارد؛ یکی از اینها را یادکردید است، یعنی یک دانشگاه غیرانتفاعی با رشته‌های هنر و معماری و ارتباطات. یک دانشگاه غیرانتفاعی است که پول‌مان را خودمان باید دربیاوریم و هیچ گزینشی هم در وقتی‌مان نداریم برای تربیت هنرمند انقلابی ندارد؟! اگر این ایده وجود دارد که می‌خواهند هنرمند انقلابی تربیت کنند، باز دو رویکرد وجود دارد؛ یکی اینکه بگوییم ما برای سازمان تبلیغات حوزه هنری نیرو تربیت می‌کنیم و یک رویکرد دیگر هم اینکه بگوییم برای فضای عمومی کشور و حتی جهان اسلام نیرو تربیت می‌کنیم. هرکدام از اینها الزاماتی دارد. یک حالت هم این است که بگوییم دیگر دانشگاه سوره را نمی‌خواهیم و آن را حذف کنیم، چون تعداد دانشجو کم شده است. حوزه هنری یک قرارگاه بزرگ برای تولیدات هنری انقلاب اسلامی است. بالطبع ما هم باید کمک کنیم که نیروی آنجا تامین شود. مدل بهینه این است که مثلا ما بچه‌های نقاشی خوب‌مان را به گالری های حوزه هنری بفرستیم که کم‌کم کار کنند و خروجی‌شان بیرون بیاید. درمورد سینما، تئاتر و... نیز همین‌طور. ما برای جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی نیرو تربیت می‌کنیم اما به‌صورت ویژه به حوزه هنری سازمان تبلیغات توجه داریم.

نگران نیستید با این شیوه، ریزش دانشجو داشته باشید و در جذب دانشجو و بعد از آن در مباحث عاملی با چالش مواجه شوید؟ دانشگاه از سازمان تبلیغات بودجه می‌گیرید؟ سوره درحال حاضر زیان‌ده محسوب می‌شود؟

خیر، دانشگاه زیان‌ده نیست و حقوق و دستمزد دانشگاه را شهریه دانشجویی ادا می‌کنیم. اخیرا یک ردیف بودجه گرفتیم که اجازه نداریم در امور جاری دانشگاه هزینه کنیم. این ردیف بودجه در امور پژوهش و فرهنگی دانشگاه قابل هزینه کردن است. درمورد دانشجو سه تا چهاربرابر ظرفیت معرفی و بعد تعدادی پذیرفته می‌شوند. امیدوارم چالش جدی در این زمینه نداشته باشیم.

ما به سالگرد اتفاقات تلخ سال گذشته نزدیک می‌شویم. شورا در واکنش به اتفاقات سال پیش، ماده‌واحده‌ای تحت‌عنوان مسائل و راهبردهای فرهنگی جهت تقویت سلامت و ارتقای اجتماعی تصویب کرد که به‌نظر می‌رسد چندان اجرایی نشده است.

آن مصوبه خوب بوده یا مجموع آن دقیق بود؟

اگر نگاه حداقلی داشته باشیم، تحرک مثبتی بوده که شورا نسبت به این ماجرا داشت.

به‌عنوان مثال یکی از بندهای آن مصوبه این بود که ما تعداد مدیران خانم‌مان کم بود، مثلا در اولین سخنرانی آقا که بعد از آن دیدار با بانوان بود، ایشان به این نکته اشاره کردند؛ اینکه این ناشی از مصوبه بود یا جای دیگر، من نمی‌دانم، ولی تایید این شکلی را هم داشت. به نظر من اگر یک‌ماه‌های صورت گرفت که تلاش کرد به ماجرا سیستمی نگاه کند، البته سیستم به نه معنای همه ابعاد جامعه، بلکه سیستم به معنای حوزه تخصصی خودش که این را می‌شد بیشتر کرد، ولی درعین‌حال اتفاقا مصوبه جامعی بود که به آن خیلی کم توجه شد. جمع‌بندی خوبی بود که کشور در آن مقطع به آن رسید.

شما دنبال تکرید؟

همه دنبال می‌کنند، ولی شوراوضعیت به‌خصوصی در پیگیری مصوباتش دارد.

به‌نظر شما فضا راضی‌کننده است؟ از این جهت می‌گویم که به‌ظاهر ما اتفاق مهمی را پشت سر گذاشته‌ایم. برخلاف برخی مدیران حداقل شورا این را پذیرفت که اتفاقی در کشور افتاده و در بستر فرهنگی دانشگاه هم تاثیرگذار بوده و نشانه‌های خودش را داشته است. اما چرا این ماده‌واحده به حوزه اجرایی نتوانست برسد؟ اساسا برای روسای دانشگاه چنین دغدغه‌ای وجود دارد؟ وزارت بهداشت یا نهادهای مسئول در حوزه دانشگاه درکی نسبت به اتفاقات سال پیش پیدا کردند که نسبت به آن تحرکی داشته باشند؟

آقای زاقی‌گل که آمدند، فرض کنید مصوبه‌ای گذاشت که حداقل ۳ درصد بودجه دانشگاهی برای امور فرهنگی هزینه شود و گزارش هیات‌امنا به‌صورت تخصصی و سرفصل فعالیت‌های فرهنگی و پاسخ‌گویی به آن داده شود. بالید یکی، دو دوره بگذرد تا این اتفاق بیفتد. از این جهت اتفاق افتاده منتها فضای کشور سال گذشته خیلی امنیتی شد و فضای خاصی بود اما امیدوارم در سال پیش رو این بسط پیدا کند. شود. با توجه به اینکه انتخابات هم در پیش است امیدواریم یک نوع گفت‌وگوی کلان دانشجویی اتفاق بیفتد. در جلسات مطرح شد که هر دانشجویی هفت درس مصوب دارد، جلسه به جلسه این کلاس‌ها می‌تواند کرسی‌های آزاداندیشی باشند تا حالت کلاس ماجرا که برخی برای پیشنهاد می‌دهند فایل فکر است؛ اینکه دوره‌های کوتاه‌مدت رقیب دانشگاه‌ها را بهتر است من نظر خودم را بگویم بعد نظر شورا را.

در لایه‌های پایین‌تر، به لحاظ تشکیلاتی، معاونان و مدیران فرهنگی هم همین‌طور هستند، حتی در فضای کرسی‌های آزاداندیشی این چالش وجود دارد و در تریبون آزاد و اظهار نظرهای دانشجویی همین مساله پررنگ است. چطور می‌توان در این مساله تغییر ایجاد کرد؟

تا ۲۰ هزار رساله دکتری در کشور تولید می‌شود. اگر ۵۰ درصد اینها هم به داخل کشور معطوف شود که در کشور می‌افتد. تجربیاتی هم در چهار پنج سال اخیر در کشور به وجود آمده که در دانشگاه‌ها کمک می‌کند. اما حدودا سالی بین ۱۰ تا ۲۰ هزار رساله دکتری در کشور تولید می‌شود. اگر ۵۰ درصد اینها هم به داخل کشور معطوف شود که در کشور می‌افتد. اتفاقات هم در کشور می‌افتد. تجربیاتی هم در چهار پنج سال اخیر در کشور به وجود آمده که در دانشگاه‌ها می‌افتد. یعنی یک دانشگاه غیرانتفاعی با رشته‌های هنر و معماری و ارتباطات. یک دانشگاه غیرانتفاعی است که پول‌مان را خودمان باید دربیاوریم و هیچ گزینشی هم در وقتی‌مان نداریم. از چنین دانشگاهی چه انتظاری می‌توان داشت که دولت قبل اینین‌نامه‌ای را داشته است. اما چرا این ماده‌واحده به حوزه اجرایی نتوانست برسد؟ اساسا برای روسای دانشگاه چنین دغدغه‌ای وجود دارد؟ وزارت بهداشت یا نهادهای مسئول در حوزه دانشگاه درکی نسبت به اتفاقات سال پیش پیدا کردند که نسبت به آن تحرکی داشته باشند؟

آقای زاقی‌گل که آمدند، فرض کنید مصوبه‌ای گذاشت که حداقل ۳ درصد بودجه دانشگاهی برای امور فرهنگی هزینه شود و گزارش هیات‌امنا به‌صورت تخصصی و سرفصل فعالیت‌های فرهنگی و پاسخ‌گویی به آن داده شود. بالید یکی، دو دوره بگذرد تا این اتفاق بیفتد. از این جهت اتفاق افتاده منتها فضای کشور سال گذشته خیلی امنیتی شد و فضای خاصی بود اما امیدوارم در سال پیش‌رو این بسط پیدا کند. شود. با توجه به اینکه انتخابات هم در پیش است امیدواریم یک نوع گفت‌وگوی کلان دانشجویی اتفاق بیفتد. در جلسات مطرح شد که هر دانشجویی هفت درس مصوب دارد، جلسه به جلسه این کلاس‌ها می‌تواند کرسی‌های آزاداندیشی باشند تا حالت کلاس ماجرا که برخی برای پیشنهاد می‌دهند فایل فکر است؛ اینکه دوره‌های کوتاه‌مدت رقیب دانشگاه‌ها را بهتر است من نظر خودم را بگویم بعد نظر شورا را.

در لایه‌های پایین‌تر، به لحاظ تشکیلاتی، معاونان و مدیران فرهنگی هم همین‌طور هستند، حتی در فضای کرسی‌های آزاداندیشی این چالش وجود دارد و در تریبون آزاد و اظهارنظرهای دانشجویی همین مساله پررنگ است. چطور می‌توان در این مساله تغییر ایجاد کرد؟

در قوانین فعلی ما با برگزاری جلسات اعتراضی منظم و قانومند مشکلی نداریم. اگر این اتفاق در دانشگاه نمی‌افتد، بخشی از آن به این برمی‌گردد که آن افراد قبلی می‌گفتند سازمان‌تان را قبول نداریم که بخواهیم از شما مجوز بگیریم. بخش عمده محافظه‌کاری هم که می‌گردد که محرانی بیش نیاید و مساله از دست خارج نشود. ما باید قدرت ریسک‌پذیری را به مدیران فرهنگی و دانشگاه‌ها بدهیم که فضا اجازه داشته باشند تاحدی فضای اعتراضی در دانشگاه‌ها به وجود بیاید. اعتراضات هم قانومند و منظم باشد.

حداقل امکان طرح نگاه‌های مختلف در بستر دانشگاه به‌وجود بیاید.

بله، دقیقا.

به‌عنوان کسی که در جایگاه شورای عالی انقلاب فرهنگی رصد می‌کنید، تحرکات وزارت علوم و مجموعه‌های فرهنگی دانشگاهی نسبت به آنچه اتفاق افتاد را قابل قبول و مثبت ارزیابی می‌کنید؟

به‌طور مرکز مصوبه مثبت بود، مثلا در اولین سخنرانی آقا که بعد از آن دیدار با بانوان بود، ایشان به این نکته اشاره کردند؛ اینکه این ناشی از مصوبه بود یا جای دیگر، من نمی‌دانم، ولی تایید این شکلی را هم داشت. به نظر من اگر یک‌ماه‌های صورت گرفت که تلاش کرد به ماجرا سیستمی نگاه کند، البته سیستم به نه معنای همه ابعاد جامعه، بلکه سیستم به معنای حوزه تخصصی خودش که این را می‌شد بیشتر کرد، ولی درعین‌حال اتفاقا مصوبه جامعی بود که به آن خیلی کم توجه شد. جمع‌بندی خوبی بود که کشور در آن مقطع به آن رسید.

شما هم در حوزه سیاستگذاری و هم در حوزه اجرا مسئولیت دارید. ارزیابی شما از بخش علم و فناوری لایحه برنامه هفتم توسعه چگونه است؟ از نگاه کارشناسان خروجی کلان به‌ویژه در برخی زمینه‌ها مثل حوزه فناوری مثبت نیست و از سوی دیگر در برخی سنجه‌ها مثل مقالات با وجود هدف‌گذاری‌های قبلی چند سالی است که در جا می‌زنیم. رقبای همسایه بجد درحال پژوهش در حوزه سرمایه‌گذاری هستند اما سهم تولید فکر نیست؛ اینکه شورا به سند چگونه است؟ بهتر است من نظر خودم را بگویم بعد نظر شورا را.

مهم‌ترین محورهای در دستور کار شورا در حوزه علم و فناوری چیست؟ ویرایش سند نقشه جامعه علمی کشور احتمالا یکی از این موارد باشد.

ما یک‌سری اسناد بالادستی داریم که نقشه جامعه علمی کشور شاید مهم‌ترین آن است. تاریخ دقیق تصویب آن را یادم نیست اما فکر می‌کنم اوایل دهه ۹۰ بود و نیاز به بازنگری دارد. در دستور سند علم و فناوری شورا قرار دارد و مشغول بازنویسی نسخه پیشین است که مطالبه رهبر انقلاب هم بوده است.

بازنویسی سند کی به اتمام می‌رسد؟

انقلاب که شاید هم خوب باشد این است که معمولا شورا کیفیت را فدای سرعت نمی‌کند، یعنی کار آنقدر جلو می‌رود تا اعضا به این نتیجه برسند که کار درست شده است. یکی از مهم‌ترین اتفاقات شورا در یک‌سال آینده در حوزه دانشگاه، که در دولت قبل اینین‌نامه اولیه‌ای آمد و بررسی شد و برگشت تا وزارت علوم اصلاح کند و آماده کند. هفته قبل که با مدیران وزارت علوم صحبت می‌کردیم می‌گفتند نسخه اولیه نهایی شده و جلسات کارشناسی تمام شده و کلیات آن را دارند مجددا کارشناسی می‌کنند. امیدواریم تا چند هفته آتی وزارت علوم این نسخه را بیاورد و تا کمتر از یک‌سال آینده، این اینین‌نامه مصوب شود. محور اصلی آن این است که در حوزه پژوهش برای پژوهش و علم برای علم دانشگاه برای دانشگاه و اینکه زیست‌بومی درست شود که بتواند ارتباطی با محیط پیرامونش داشته باشد و... مسائلی بودند که بعضا داخل این آیین‌نامه ارتقای فعلی وجود داشت و می‌خواهند اینها را حل کنند. اگر مقاله، رساله یا پایان‌نامه‌ای تولید می‌شود در حداکثر امکانش بتواند به حل مسائل کشور کمک کند، ما حدودا سالی بین ۱۰ تا ۲۰ هزار رساله دکتری در کشور تولید می‌شود. اگر ۵۰ درصد اینها هم به داخل کشور معطوف شود که در کشور می‌افتد. اتفاقات هم در کشور می‌افتد. تجربیاتی هم در چهار پنج سال اخیر در کشور به وجود آمده که در دانشگاه‌ها می‌افتد. یعنی یک دانشگاه غیرانتفاعی با رشته‌های هنر و معماری و ارتباطات. یک دانشگاه غیرانتفاعی است که پول‌مان را خودمان باید دربیاوریم و هیچ گزینشی هم در وقتی‌مان نداریم. از چنین دانشگاهی چه انتظاری می‌توان داشت که دولت قبل اینین‌نامه‌ای را داشته است. اما چرا این ماده‌واحده به حوزه اجرایی نتوانست برسد؟ اساسا برای روسای دانشگاه چنین دغدغه‌ای وجود دارد؟ وزارت بهداشت یا نهادهای مسئول در حوزه دانشگاه درکی نسبت به اتفاقات سال پیش پیدا کردند که نسبت به آن تحرکی داشته باشند؟

آقای زاقی‌گل که آمدند، فرض کنید مصوبه‌ای گذاشت که حداقل ۳ درصد بودجه دانشگاهی برای امور فرهنگی هزینه شود و گزارش هیات‌امنا به‌صورت تخصصی و سرفصل فعالیت‌های فرهنگی و پاسخ‌گویی به آن داده شود. بالید یکی، دو دوره بگذرد تا این اتفاق بیفتد. از این جهت اتفاق افتاده منتها فضای کشور سال گذشته خیلی امنیتی شد و فضای خاصی بود اما امیدوارم در سال پیش‌رو این بسط پیدا کند. شود. با توجه به اینکه انتخابات هم در پیش است امیدواریم یک نوع گفت‌وگوی کلان دانشجویی اتفاق بیفتد. در جلسات مطرح شد که هر دانشجویی هفت درس مصوب دارد، جلسه به جلسه این کلاس‌ها می‌تواند کرسی‌های آزاداندیشی باشند تا حالت کلاس ماجرا که برخی برای پیشنهاد می‌دهند فایل فکر است؛ اینکه دوره‌های کوتاه‌مدت رقیب دانشگاه‌ها را بهتر است من نظر خودم را بگویم بعد نظر شورا را.

شما هم در حوزه سیاستگذاری و هم در حوزه اجرا مسئولیت دارید. ارزیابی شما از بخش علم و فناوری لایحه برنامه هفتم توسعه چگونه است؟ از نگاه کارشناسان خروجی کلان به‌ویژه در برخی زمینه‌ها مثل حوزه فناوری مثبت نیست و از سوی دیگر در برخی سنجه‌ها مثل مقالات با وجود هدف‌گذاری‌های قبلی چند سالی است که در جا می‌زنیم. رقبای همسایه بجد درحال پژوهش در حوزه سرمایه‌گذاری هستند اما سهم تولید فکر نیست؛ اینکه شورا به سند چگونه است؟ بهتر است من نظر خودم را بگویم بعد نظر شورا را.

بله، ولی اکثرا به آن نسبت که گفتم رفته‌اند و در همین فضا اگر رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها مدیریت می‌شدند با همین شاخص‌هایی که نمی‌خواهم وارد درست یا غلط بودن آنها بشوم می‌توانستیم فضایی که داشتیم یعنی برتری کمی‌مان را حفظ کنیم. یکی از تحلیل‌ها ممکن است این باشد و ممکن است شما نتیجه بگیرید که شاید این اتفاق بدی هم نباشد که بچه‌ها را معطوف به حوزه پژوهش بکنیم چون برخی بچه‌ها وقت زیادی گذاشته‌اند، شرکت درست کرده‌اند، شغل ایجاد شده و درحال درآمدزایی هستند. باید روی اینها فکر کنیم و به نقطه بهینه را پیدا کنیم. باید کارآفرینی و اینها برسیم. باید نقطه بهینه را پیدا کنیم. باید در کشور به قدر بهینه پژوهش داشته باشیم یا روی فناوری و نوآوری سرمایه‌گذاری کنیم. درباره برنامه پنج‌ساله توسعه هفتم هم انتقادات زیاد است. در شورا هم یکبار مطرح شد اما چون زمینه‌ای بین دولت و مجلس است، ما خیلی به آن ورود پیدا نمی‌کنیم.

در بخش فرهنگی و دانشگاه، شورا درگیر شد؟

شورا می‌خواست ورود پیدا کند، مشاوره‌هایی هم داد اما تا جایی که من می‌دانم خیلی در نظر گرفته نشد؛ مثلا در حوزه فرهنگی ۱۰ کارگروه تشکیل شد و کار کردند و وضعیت‌شناسی کردند و من در برخی جلساتش بودم و فایل‌های جلساتی که نبودم را هم دیدم. به نظرم کارهای قابل توجهی اتفاق افتاد اما در فرآیند کارشناسی سازمان برنامه مورد استفاده قرار نگرفت؛ البته می‌دانید که برنامه به تعبیری دو بار نوشته شد. با تغییر رئیس سازمان کارهای قبلی کنار گذاشته شد و در این فضا از آن فضاها استفاده نشد. معمولا در کارهایی که دولت و مجلس مستقیم ورود می‌کنند شورا ورود پیدا نمی‌کند.

نظر شخصی خودتان درباره آن چیست؟

به نظر من هم می‌توانست بهتر و با دقت بیشتر و رویکردهای آینده‌نگرانه جدی‌تر باشد. به نظر من بخشی از اتفاقاتی که می‌شود هم درست است.

موضوع یا مساله‌ای نسبت به سند هست که بخواهید به‌عنوان عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی از تریبون رسانه استفاده و بر آن تاکید کنید؟

اصلی‌ترین مساله به نظر من این است که در نقطه عطفی در حوزه دانشگاه هستیم. من واقعا تصورم این نیست که بتوانیم با هفت سال دیگر دانشگاه‌هایی به شکل فعلی کارآمد باشند. کسانی که در این حوزه برنامه‌نویسی یا برنامه‌ریزی می‌کنند باید در کنار حفظ دانشگاه‌های پنج یا هفت سال دیگر احتمالا خیلی متفاوت هستند. این نگاه‌های آینده‌پژوهانه که آمریکا در حوزه فناوری چین نباز به اطلاع و مجوز از سوی دولت دارد. بایدن در نامه‌ای به کنگره آمریکا برای مقابله با تهدید بیشترف کشورهایی چون چین در زمینه فناوری‌های حساس و محصولات حیاتی که اغلب در ارتش، اطلاعات، حوزه نظارت یا قابلیت‌های سایبری مورد استفاده قرار می‌گیرند، وضعیت اضطراری اعلام کرد. از قرار معلوم، دولت آمریکا مدت‌هاست منتظر چنین دستوری بود و سرانجام وقتی آن رسید تا دولت، دستور آن را به وزیر خزانه‌داری آمریکا اعلام کرده و اجازه دهد سرمایه‌گذاری‌های خاص آمریکا در شرکت‌های چینی در سه بخش نیمه‌رسانه‌ها و میکروالکترونیک، فناوری‌های اطلاعات کوانتومی و سیستم‌های هوش مصنوعی خاص ممنوع و محدود شوند. مقامات ارشد این کشور اعلام کردند که این محدودیت‌ها به جای اینکه منافع اقتصادی برای آمریکا به همراه داشته باشند، از اهدافی برای برقراری بیشتر امنیت ملی نشأت می‌گیرند و موضوعاتی را که تحت پوشش قرار می‌دهند، از نظر دامنه محدود نیستند. این دستور به شدت کاهش توانایی چین برای استفاده از سرمایه‌گذاری‌های آمریکا در شرکت‌های فناوری برای ارتقای ارتش است و در عین حال، سطوح وسیع‌تری از تجارت را حفظ می‌کند که برای اقتصاد هر دو کشور حیاتی است. به نظر می‌رسد آمریکا و چین به‌طور چشمگیری در رقابت ژئوپلیتیکی همراه با روابط تجاری عمیق خود به‌عنوان دو اقتصاد بزرگ جهان باقی مانده‌اند. مقامات دولت بایدن تاکید کرده‌اند که هیچ علاقه‌ای به جدایی از چین ندارند. همچنین، آمریکا صادرات تراشه‌های کامپیوتری پیشرفته را محدود کرده تا به دنبال آن بتواند سرمایه‌گذاری در چین را محدود کرده و تعرفه‌های گسترده‌ای را که از سوی رئیس‌جمهور سابق آمریکا دونالد ترامپ وضع شد، در یک حد نگه دارد. به گزارش bbc، پیش از این هم محدودیت‌های قبلی در تجارت با چین، به محدود کردن فروش فناوری‌های حساس توسط شرکت‌های آمریکایی و غربالگری سرمایه‌گذاری‌های چینی در شرکت‌های آمریکایی منتکی بوده است. دولت ترامپ همچنین سرمایه‌گذاری در شرکت‌های مرتبط با ارتش چین را ممنوع اعلام کرده بود.

خط قرمز: بومی شدن قابلیت‌ها و ابرقدرت شدن در فناوری

الجزیره در ادامه گزارش می‌دهد: «با فرض تصمیماتی که اتخاذ شده، به نظر می‌رسد این اقدام می‌تواند به تنش‌های دو اقتصاد بزرگ جهان دامن بزند؛ اگرچه مقامات آمریکایی اصرار داشتند این ممنوعیت‌ها برای مقابله با حادترین خطرات امنیت ملی و نه جداسازی اقتصادهای دو کشور انجام شده که به‌شدت به یکدیگر وابسته هستند. رهبر دموکرات‌های سنا عنوان کرده است که تا سال‌های طولانی، سرمایه‌ای که آمریکا در حوزه فناوری چین تزریق می‌کرد، به رشد ارتش چین کمک کرده است اما به نظر می‌رسد این سرمایه‌گذاری تنها ارتش این کشور را تامین نکرده و در مدرن‌سازی نظامی به‌ویژه در بخش فضا، فضای سایبری و قدرت رایانه‌ای نیز بسیار تاثیرگذار بوده است. اما امروز، آمریکا گامی راهبردی را برای اطمینان از این موضوع برداشته است که سرمایه‌گذاری آمریکا نقشی در پیشرفت نظامی چین نخواهد داشت. او معتقد است که نگرانی‌ها درباره بلندپروازی‌های چین باید به‌طور واقع‌بینانه‌تری مدنظر قرار گیرد و آنها را اصلاح کند. به نظر می‌رسد این محدودیت‌ها حاصل دو سال رایزنی داخلی است و در حال حاضر محدودیت‌هایی برای صادرات برخی از این فناوری‌ها وجود دارد. آمریکا با این محدودیت‌ها تلاش می‌کند از بومی شدن قابلیت‌های چین برای تبدیل شدن به ابرقدرت در فناوری‌های حساس جلوگیری کند. به‌رغم هشدارهایی که داده شده، سرمایه‌گذاری‌های جدید، فناوری‌های موجود را تحت تاثیر قرار نمی‌دهد. هدف از این دستور، جلوگیری از کمک سرمایه‌ای و تخصصی آمریکا به توسعه فناوری‌هایی است که می‌تواند از درون سازی نظامی چین حمایت کرده و امنیت ملی آمریکا را تضعیف کند. این امر بر سهام خصوصی، سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر، سرمایه‌گذاری‌های مشترک و سرمایه‌گذاری‌های سبز متمرکز است. بیشتر سرمایه‌گذاری‌هایی که به دنبال این دستور وضع شده توسط دولت آمریکا اتفاقی می‌افتد، به اطلاع دولت نیاز دارند. به دنبال آن، برخی از معاملات نیز ممنوع خواهند شد. وزارت خزانه‌داری آمریکا پیش‌بینی کرده است که برخی معاملات، از جمله معاملات بالقوه در ابزارهای عمومی و نقل و انتقالات درون شرکتی از شرکت‌های تابعه حفظ شوند.

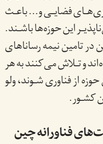

ندا افهری
مترجم

آمریکا چند سالی است که زنگ خطر چینی‌ها را در عرصه‌های مختلف علمی و فناوری با تمام وجود احساس کرده و همین باعث شده تا با اعمال محدودیت‌هایی در برهه‌های مختلف، با ایجاد دست‌اندازهایی در مسیر پیشرفت چینی‌ها، سرعت حرکت آنها را تا حدی کاهش دهد و بتواند بار دیگر خود را به‌عنوان ابرقدرت علمی جهان ثابت کند؛ چالش‌هایی که به لطف پیشرفت‌های علمی چین، چند سالی است از آمریکا گرفته شده و حالا چین رتبه نخست تولید علم جهان را از آن خود کرده است. تا به امروز روابط آمریکا و چین که از دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ رو به تیرگی گذاشت، افت و خیزهای زیادی را پشت سر گذاشته است. به‌رغم اینکه انتظار می‌رفت در دوران بایدن، وضعیت آرام‌تر شود، اما گمانه‌زنی‌ها حکایت از آن دارد که آمریکایی‌ها همچنان بر مقابله با پیشرفت چینی‌ها مصر بوده و حتی به تازگی اعمال محدودیت‌هایی را در پیش گرفته‌اند که می‌تواند توسعه فناوری چین را به‌ویژه در آن دسته از حوزه‌های فناورانه‌ای که حرف اول را در جهان می‌زند، تحت تاثیر قرار دهد.

111

احساس خطر آمریکا از جایگاه چین در بازار نیمه‌رساناها

چین در سال ۲۰۲۲ بزرگ‌ترین بازار نیمه‌رساناها را در جهان به خود اختصاص داده بود و حتی در گزارش‌های اخیر، انجمن صنعت نیمه‌رساناها اعلام کرد که فروش جهانی نیمه‌رساناها در سال ۲۰۲۲ و ۳٫۲ درصد رشد نسبت به سال گذشته به ۵۷۳ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار رسید که در این میان، سهم چین از درآمد جهانی حاصل از فروش این محصولات حدود یک سوم گزارش شده است. نیمه‌رساناها از مهم‌ترین حوزه‌های فناوری در حال حاضر دنیا هستند که در بخش‌های مختلف فناوری از جمله ارتباطات کابلی، حوزه الکترونیک مصرفی، حوزه الکترونیک صنعتی، الکترونیک خودرو، ارتباطات بی‌سیم، محاسبات و ذخیره داده مورد استفاده قرار می‌گیرند. پیشرفت در زمینه هوش مصنوعی، سیستم‌های نظامی و تسلیحاتی، فناوری‌های فضایی و... باعث شده تا کاربرد فناوری‌های نیمه‌رسانا جزء جدایی‌ناپذیر این حوزه‌ها باشد. حالا با توجه به موقعیت شاخص و درجه یکی که چین در تامین نیمه رساناهای دنیا ایفا می‌کند، آمریکایی‌ها احساس خطر کرده‌اند و تلاش می‌کنند به هر شکلی که شده مانع از پیشرفت هر چه بیشتر این حوزه از فناوری شوند، ولو به قیمت اعمال محدودیت‌های خرید از فناوری این کشور.

اعلام وضعیت اضطراری در برابر پیشرفت‌های فناورانه چین

به گزارش «الجزیره»، جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا چند روز پیش اجرای فرمانی را امضا کرد که براساس آن، سرمایه‌گذاری‌های خاص آمریکا در فناوری‌های حساس در چین محدود و ممنوع می‌شود. با اعمال این محدودیت‌ها، هرگونه تعیین بودجه در سایر بخش‌های فناوری چین نیاز به اطلاع و مجوز از سوی دولت دارد. بایدن در نامه‌ای به کنگره آمریکا برای مقابله با تهدید بیشترف کشورهایی چون چین در زمینه فناوری‌های حساس و محصولات حیاتی که اغلب در ارتش، اطلاعات، حوزه نظارت یا قابلیت‌های سایبری مورد استفاده قرار می‌گیرند، وضعیت اضطراری اعلام کرد. از قرار معلوم، دولت آمریکا مدت‌هاست منتظر چنین دستوری بود و سرانجام وقتی آن رسید تا دولت، دستور آن را به وزیر خزانه‌داری آمریکا اعلام کرده و اجازه دهد سرمایه‌گذاری‌های خاص آمریکا در شرکت‌های چینی در سه بخش نیمه‌رساناها و میکروالکترونیک، فناوری‌های اطلاعات کوانتومی و سیستم‌های هوش مصنوعی خاص ممنوع و محدود شوند. مقامات ارشد این کشور اعلام کردند که این محدودیت‌ها به جای اینکه منافع اقتصادی برای آمریکا به همراه داشته باشند، از اهدافی برای برقراری بیشتر امنیت ملی نشأت می‌گیرند و موضوعاتی را که تحت پوشش قرار می‌دهند، از نظر دامنه محدود نیستند. این دستور به شدت کاهش توانایی چین برای استفاده از سرمایه‌گذاری‌های آمریکا در شرکت‌های فناوری برای ارتقای ارتش است و در عین حال، سطوح وسیع‌تری از تجارت را حفظ می‌کند که برای اقتصاد هر دو کشور حیاتی است. به نظر می‌رسد آمریکا و چین به‌طور چشمگیری در رقابت ژئوپلیتیکی همراه با روابط تجاری عمیق خود به‌عنوان دو اقتصاد بزرگ جهان باقی مانده‌اند. مقامات دولت بایدن تاکید کرده‌اند که هیچ علاقه‌ای به جدایی از چین ندارند. همچنین، آمریکا صادرات تراشه‌های کامپیوتری پیشرفته را محدود کرده تا به دنبال آن بتواند سرمایه‌گذاری در چین را محدود کند و تعرفه‌های گسترده‌ای را که از سوی رئیس‌جمهور سابق آمریکا دونالد ترامپ وضع شد، در یک حد نگه دارد. به گزارش bbc، پیش از این هم محدودیت‌های قبلی در تجارت با چین، به محدود کردن فروش فناوری‌های حساس توسط شرکت‌های آمریکایی و غربالگری سرمایه‌گذاری‌های چینی در شرکت‌های آمریکایی منتکی بوده است. دولت ترامپ همچنین سرمایه‌گذاری در شرکت‌های مرتبط با ارتش چین را ممنوع اعلام کرده بود.

خط قرمز: بومی شدن قابلیت‌ها و ابرقدرت شدن در فناوری